

Vận dụng phương pháp dạy học trải nghiệm trong đào tạo ngành sư phạm âm nhạc theo hướng phát triển năng lực tại Trường Đại học Đồng Tháp

Lại Thị Thanh Thủy*

* Trường Đại học Đồng Tháp

Received: 13/2/2023; Accepted: 16/2/2023; Published: 15/3/2023

Abstract: To ensure the quality of human resource training, educational institution needs to focus on applying advanced teaching methods to help learners access knowledge more easily and be more active in learning. Particularly, experiential learning in the training process to develop learners competencies in connection with reality plays an important role to close the gap between training quality and practical needs. The article identifies the concepts related to experiential learning as well as presents some experience in applying some techniques in the process of experiential teaching at Dong Thap University.

Keywords: Dạy học trải nghiệm

1. Đặt vấn đề

Âm nhạc luôn luôn hiện hữu trong cuộc sống của chúng ta và ta chẳng thể nào tưởng tượng ra thế giới sẽ như thế nào nếu thiếu đi nó. Chính vì thế, hiện ngành SP Âm nhạc đang được rất nhiều sự quan tâm đến từ các bạn trẻ có năng khiếu và đam mê với âm nhạc. Tuy là một ngành thuộc sư phạm liên quan đến giảng dạy là chính nhưng ngành này cũng đang cung cấp rất nhiều cơ hội nghề nghiệp đa dạng khác ngoài dạy học. Để đáp ứng được điều đó thì cần có chương trình đào tạo phù hợp cùng trình độ đội ngũ giảng viên âm nhạc và sự đổi mới phương pháp trong dạy học. Vì vậy, việc đào tạo cho ngành đại học sư phạm âm nhạc theo hướng năng lực gắn với thực tiễn hiện nay là tất yếu. Bài báo này nhằm góp phần làm rõ một số phương pháp dạy học trải nghiệm được sử dụng phổ biến hiện nay, từ đó đề xuất giải pháp kết hợp và vận dụng phương pháp này trong đào tạo sinh viên âm nhạc theo hướng phát triển năng lực (PTNL).

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số khái niệm và mô hình hoạt động trải nghiệm

2.1.1. Một số khái niệm

2.1.1.1. Khái niệm về học tập trải nghiệm

Học tập trải nghiệm là quá trình theo đó kiến thức được tạo ra thông qua sự biến đổi của kinh nghiệm. Trong đó, kinh nghiệm là yếu tố quan trọng; tri thức được tạo ra và tái tạo liên tục, không phải là một thực thể độc lập để thu nhận hay truyền đi; học tập là quá trình biến đổi kinh nghiệm dưới cả hai dạng khách quan và chủ quan.

2.1.1.2. Khái niệm về năng lực

Năng lực là khả năng, điều kiện chủ quan hoặc tự nhiên sẵn có để thực hiện một hành động nào đó. Năng lực là phẩm chất tâm lý và sinh lý tạo cho con người khả năng hoàn thành một loại hoạt động nào đó với chất lượng cao.

2.1.2. Một số phương pháp dạy học trải nghiệm

- Dạy học dựa trên dự án: Phương pháp học dựa vào dự án là tổ chức việc dạy và học thông qua các dự án hay công trình thực tế. Dự án môn học thông thường được xây dựng từ một vấn đề gần gũi với cuộc sống (nhu cầu, sự thiếu hụt, mâu thuẫn về nhận thức xã hội, mong muốn tìm ra một điều gì mới...) hoặc từ người dạy hoặc cũng có thể là từ người học (cá nhân xây dựng hoặc một tập thể). Việc xây dựng một dự án môn học đòi hỏi người học phải có khả năng tổng hợp kiến thức, có khả năng dự đoán, sáng tạo và tư duy đổi mới).

- Phương pháp giải quyết vấn đề: Giải quyết vấn đề là một phương pháp giáo dục nhằm phát triển NLTD, sáng tạo và giải quyết vấn đề. Người học được đặt trong tình huống có vấn đề, thông qua việc giải quyết vấn đề giúp người học lĩnh hội tri thức, kỹ năng, phương pháp.

- Phương pháp làm việc nhóm: Làm việc theo nhóm nhỏ là phương pháp tổ chức dạy học trải nghiệm. Trong đó người dạy sắp xếp người học thành những nhóm nhỏ theo hướng tạo ra sự tương tác trực tiếp giữa các thành viên, từ đó các thành viên trong nhóm trao đổi, giúp đỡ và cùng nhau phối hợp làm việc để hoàn thành nhiệm vụ chung của nhóm.

- Phương pháp đóng vai: Đóng vai là phương

pháp giáo dục giúp người học thực hành cách ứng xử, bày tỏ thái độ trong những tình huống giả định hoặc trên cơ sở trí tưởng tượng và ý nghĩa sáng tạo của người học. Đóng vai thường không có kịch bản cho trước mà người học tự xây dựng trong quá trình hoạt động. Đây là phương pháp giúp người học suy nghĩ sâu sắc về một vấn đề bằng cách tập trung vào cách ứng xử cụ thể mà họ quan sát được. Việc diễn xuất không phải là vấn đề quan trọng nhất của phương pháp này mà là xử lý tình huống khi diễn và thảo luận sau phần nhập vai đó. Để bắt đầu cho một cuộc thảo luận, người đóng vai nên làm một cái gì đó sai, hoặc phải thực hiện một nhiệm vụ vô cùng khó khăn.

2.2. Vận dụng một số phương pháp trải nghiệm trong đào tạo ngành sư phạm âm nhạc theo hướng phát triển năng lực

Hiện nay, chương trình đào tạo của ngành SP Âm nhạc, khoa SP Nghệ Thuật, trường ĐH Đồng Tháp, khóa 2022 có tổng số tín chỉ là 134 tín chỉ. Trong đó khối kiến thức giáo dục đại cương là 37 tín chỉ, còn khối kiến thức giáo dục chuyên nghiệp là 97 tín chỉ. Phần lớn các học phần của khối giáo dục chuyên nghiệp chủ yếu là thực hành. Tuy nhiên vẫn có một vài học phần thuộc về lý thuyết như: Lịch sử âm nhạc Thế giới và Việt Nam, Lý thuyết âm nhạc cơ bản, Phương pháp dạy học âm nhạc, Phân tích tác phẩm, Thực hành sư phạm âm nhạc, Hòa âm... Và để nâng cao được chất lượng dạy học âm nhạc cũng như phát triển được năng lực âm nhạc cho sinh viên thì việc dạy học các học phần này cần có những phương pháp dạy học phù hợp. Và một trong các phương pháp có thể đáp ứng được điều đó chính là phương pháp trải nghiệm.

Phương pháp trải nghiệm coi trọng các hoạt động thực tiễn mang tính tự chủ của người học, về cơ bản là hoạt động mang tính tập thể trên tinh thần tự chủ cá nhân, với sự nỗ lực giáo dục giúp phát triển sáng tạo và cá tính riêng của mỗi cá nhân trong tập thể.

2.2.1. Vận dụng phương pháp làm việc nhóm cho học phần Phân tích tác phẩm âm nhạc

Phương pháp dạy học thông qua làm việc nhóm giúp người học hình thành các kỹ năng xã hội và phẩm chất nhân cách cần thiết như kỹ năng tổ chức quản lý, giải quyết vấn đề, hợp tác, có trách nhiệm cao, tinh thần đồng đội, sự quan tâm và mối quan hệ khăng khít, sự ủng hộ cá nhân và khuyến khích tinh thần học hỏi lẫn nhau, xác định giá trị của sự đa dạng và tính đoàn kết. Thể hiện mối quan hệ bình đẳng, dân chủ và nhân văn như tạo cơ hội bình đẳng

cho mỗi cá nhân người học được khẳng định và phát triển. Sau khi dạy xong lý thuyết chương 2 “Hình thức một đoạn đơn” của học phần Phân tích tác phẩm âm nhạc, GV có thể sử dụng phương pháp thảo luận nhóm cụ thể như sau:

Bước 1: GV cho SV của lớp tiến hành đăng ký thành 4 nhóm

Bước 2: GV giao cho mỗi nhóm nghiên cứu 1 ca khúc

Ví dụ:

Nhóm 1: Ca khúc “ Chúng em cần hòa bình”.

Nhạc và lời: Hoàng Long- Hoàng Lan

Nhóm 2: Ca khúc “Mái trường mến yêu”

Nhạc và lời: Lê Quốc Thắng

Nhóm 3: Ca khúc “ Tia nắng hạt mưa”

Nhạc : Khánh Vinh

Thơ: Lê Bình

Nhóm 4: Ca khúc: “ Tiếng chuông và ngọn cờ”

Nhạc và lời : Phạm Tuyên

Bước 3: Các nhóm dựa trên lý thuyết về hình thức 2 đoạn đơn đã học , nghiên cứu, thảo luận và phân tích về ca khúc đã được giao.

Bước 4: Các nhóm lần lượt cử đại diện lên trình bày nội dung mà nhóm đã phân tích

Bước 5: Các thành viên của các nhóm nhận xét

Bước 6: GV tổng hợp ý kiến và nhận xét kết quả từng nhóm

Bước 6: SV rút ra bài học kinh nghiệm cho bản thân qua phương pháp học trải nghiệm

2.2.2. Vận dụng phương pháp dạy học dựa trên dự án cho học phần Thực hành sư phạm âm nhạc

Trong quá trình xây dựng dự án luôn đòi hỏi phải có sự trao đổi, thảo luận giữa người học và người dạy nhằm giải thích và thống nhất mục tiêu. Người học luôn thấy được lợi ích và tạo được động cơ học tập bởi đồ án luôn gắn liền với mục tiêu và các phương tiện để đi đến mục tiêu đó. Phương pháp cho phép người học tiếp thu được nhiều kiến thức, kỹ năng, nâng cao khả năng kiểm soát tình huống thông qua việc trả lời các câu hỏi liên quan tới vấn đề, thông qua những phát hiện trong quá trình tiến hành dự án; hiểu biết hơn về chính mình, những hạn chế của bản thân, đánh giá được những nhu cầu của bản thân và cách thức mà mình đã tiến hành. Việc thực thi một dự án đòi hỏi phải tính đến những khía cạnh về kinh tế, thời gian, vật lực và nhân lực. Do vậy đòi hỏi người phải đề cập tới vấn đề này khi làm dự án.

Học phần Thực hành sư phạm gồm có 4 chương , trong đó nội dung chương 4 là Thực hành nghiên cứu khoa học sư phạm âm nhạc. Vì vậy , sau khi đã

hướng dẫn phân lý thuyết về NCKH và để SV âm nhạc có thể phát triển được năng lực của mình thì GV nên vận dụng phương pháp dạy học dựa trên dự án . Việc vận dụng cụ thể như sau:

Bước 1: GV gợi ý một số đề tài âm nhạc

Bước 2 : SV chọn và đăng ký đề tài

Bước 3: SV xây dựng đề cương

Bước 4: Thực hiện viết dự án NCKH

Bước 5: GV hướng dẫn, nhận xét

Bước 6: SV rút ra bài học kinh nghiệm cho bản thân qua phương pháp học trải nghiệm

2.2.3. Vận dụng phương pháp giải quyết vấn đề cho học phần Thực hành sư phạm

Trong tổ chức hoạt động trải nghiệm, phương pháp giải quyết vấn đề thường được vận dụng khi người học phân tích, xem xét và đề xuất những giải pháp trước một hiện tượng , sự việc này sinh trong quá trình hoạt động. Phương pháp giải quyết vấn đề giúp phát huy tính tích cực, sáng tạo của người học, giúp họ có cách nhìn toàn diện hơn trước các hiện tượng, sự việc xảy ra trong hoạt động cuộc sống hàng ngày. Năng lực người học đạt được trong phương pháp này là kỹ năng hay năng lực giải quyết vấn đề, người học phải phân tích , so sánh, đánh giá xem vấn đề có giải quyết được hay không. Nếu có nhiều phương án giải quyết thì cần so sánh để xác định phương án tối ưu. Nếu các phương án đã đề xuất mà không giải quyết vấn đề thì tìm phương án giải quyết khác. Ngoài ra phương pháp này có thể giúp người học vận dụng vào thực tế để phát triển kiến thức của bản thân khi ra trường. Để SV có được năng lực âm nhạc tốt khi tham gia học phần Thực hành sư phạm thì GV có thể vận dụng phương pháp giải quyết cho học phần này như sau:

Bước 1: GV chọn một đề tài NCKH

Bước 2: GV đưa ra thực trạng của đề tài đó

Bước 3: Từ thực trạng đó SV đưa ra các giải pháp để giải quyết thực trạng

Bước 4: GV tổng hợp ý kiến và nhận xét.

Bước 5: SV rút ra bài học kinh nghiệm cho bản thân qua phương pháp học trải nghiệm

2.2.4. Vận dụng phương pháp đóng vai cho học phần Phương pháp dạy học âm nhạc

Phương pháp đóng vai có ý nghĩa rất lớn trong việc hình thành và phát triển các kỹ năng giao tiếp cho người học. Thông qua đó người học được rèn luyện, thực hành những kỹ năng ứng xử và bày tỏ thái độ trong môi trường an toàn trước khi thực hành trong thực tiễn, tạo điều kiện phát triển năng lực sáng tạo của người học, khích lệ thay đổi thái độ và hành

vi theo hướng tích cực trước một vấn đề hay đối tượng nào đó. Để SV có được năng lực âm nhạc tốt khi tham gia học phần Phương pháp dạy học âm nhạc thì GV cần tăng cường vận dụng phương pháp đóng vai, cụ thể như sau:

Bước 1: GV giới thiệu về chủ đề 5: Nhịp điệu mùa xuân

Tiết 19: Học bài hát “ Mùa xuân ơi”

Nghe nhạc: Bài hát Sông Đakrông mùa xuân về

Bước 2: SV đăng ký tham gia đóng vai GV

Bước 3: SV lập kế hoạch bài dạy

Bước 3: SV thực hiện tổ chức dạy học

Bước 4: Các thành viên của lớp nhận xét.

Bước 5: GV tổng hợp ý kiến và nhận xét.

Bước 6: SV rút ra bài học kinh nghiệm cho bản thân qua phương pháp học trải nghiệm

3. Kết luận

Vận dụng phương pháp trong dạy học âm nhạc sẽ giúp gắn kết nội dung bài học với cuộc sống thực tiễn. SV được trải nghiệm thông qua tình huống thực tế, thực hành, chiêm nghiệm, kiểm chứng lý thuyết. Sinh viên hoạt động động lập hoặc theo nhóm tham gia tích cực xuyên suốt quá trình trải nghiệm, nhờ đó chiếm lĩnh kiến thức, hình thành các phẩm chất chủ yếu. Bài báo đã đề xuất được cách vận dụng một số phương pháp trải nghiệm vào các học phần lý thuyết trong chương trình đào tạo ngành sư phạm âm nhạc để từ đó các GV âm nhạc có thể tham khảo trong quá trình thiết kế và tổ chức các hoạt động trải nghiệm trong dạy học âm nhạc ở Đại học phù hợp với từng nội dung bài học và đối tượng người học cụ thể. Việc học tập thông qua tổ chức hoạt động trải nghiệm là cần thiết và phù hợp với xu thế hiện nay, giúp SV có thêm hiểu biết về ý nghĩa của các môn học âm nhạc, thêm yêu thích môn học . Qua đó sẽ ngày càng nâng cao chất lượng dạy học âm nhạc hơn.

Tài liệu tham khảo

1. Hồ Thị Thu Chung (2018), *Dạy học thông qua trải nghiệm*, Báo giáo dục và Thời đại

2. Phạm Minh Dương, Phạm Thị Trúc Mai (2022) *Vận dụng phương pháp dạy học trải nghiệm trong đào tạo theo hướng phát triển năng lực tại trường Đại học Trà Vinh*, Tạp chí Giáo dục, tập 22, số 5.

3. Phạm Quang Tiệp (2017), *Dạy học Khoa học cho học sinh tiểu học hướng Trải nghiệm*, Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt kì 3 tháng 8.

4. Nguyễn Đình Vỹ (2018), *Đào tạo bồi dưỡng giáo viên theo hướng phát triển năng lực gắn với thực tiễn phổ thông*, Ban quản lý chương trình ETEP, Bộ GD-ĐT.